

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

МАТЕРІАЛИ

97 – ї

**підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
вищого державного навчального закладу України
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

15, 17, 22 лютого 2016 року

Чернівці – 2016

УДК 001:378.12(477.85)

ББК 72:74.58

М 34

Матеріали 97 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (Чернівці, 15,17,22 лютого 2016 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2016. – 404 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 97 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (Чернівці, 15, 17, 22 лютого 2016 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Івашук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Кравченко О.В.

доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.

доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.

доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.

доктор медичних наук, професор Заморський І.І.

доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.

доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.

доктор медичних наук, професор Гринчук Ф.В.

доктор медичних наук, професор Слободян О.М.

доктор медичних наук, професор Тащук В.К.

доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.

доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.

ISBN 978-966-697-627-0

© Буковинський державний медичний
університет, 2016

англійська мова не втратила свого колориту, вона залишилася мовою германської групи з усіма характерними рисами, властивими їй, і ті зміни, які зазнала у зв'язку із запозиченнями, лише збагатили її словниковий склад.

Запоточна Л.І.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТЬ «ТЕРМІН», «ТЕРМІНОЛОГІЯ», «ТЕРМІНОСИСТЕМА» У ЛІНГВІСТИЦІ

*Кафедра іноземних мов
Вищий державний навчальний заклад
«Буковинський державний медичний університет»*

Дослідження термінів і терміносистем є актуальним та перспективним напрямком сучасної теоретичної та прикладної лінгвістики. У Західній Європі виникнення понять «термін» і «термінологія» можна віднести до II половини XVIII століття. Саме у цей час з'являються наукові праці професора Готфріда Шутца, у яких він використовує термін «terminologie». Перше використання прикметника «terminologisch» датується 1788 роком. Слід зазначити, що ці слова зазвичай вживалися у негативному значенні. Французькі словники давали визначення слову «термінологія» («terminologie») як сукупність складних, незрозумілих та некорисних слів, у той час використовувався вислів «vaine terminologie», тобто марна, непотрібна термінологія. Початком етапу дослідження теорії термінознавства можна назвати докторську дисертацію австрійського вченого Вюстера «Міжнародне нормування мови у техніці, в особливості у електроніці» (1931); у якій були закладені основи науки про терміни. Вюстер став основоположником Віденської термінологічної школи і засновником міжнародної термінологічної організації ІНФОТЕРМ. Її мета полягає у створенні банку термінів та консолідації зусиль дослідників у сфері вивчення термінології по всьому світу.

У зарубіжному мовознавстві вивченням лінгвістичних аспектів термінологічної лексики займалися Е. Андрюс, Р. Аллан, А. Рей, Дж. Сейгер. У 1931 році була опублікована перша стаття Д.С. Лотте «Чергові завдання технічної термінології», присвячена уніфікації і стандартизації термінології. Термінологія стала предметом наукових інтересів багатьох вчених. З моменту закладення теоретичних основ термінознавства були створені праці, які охоплюють напрямки в термінології: взаємодія термінів із загальнолітературною лексикою [Л. Кулик, 1987; І. Федорова, 1986]; формування проблематики і основних понять науки про терміни [В. Лейчик, 1989; С. Гринев, 1993]; визначення принципів впорядкування термінів [В. Даниленко, 1993], структурно-семантичні і граматичні особливості термінології [Т. Кияк, 1989; В. Іванов, 1996]; термінотворення [І. Арнольд, 1966; В. Даниленко, 1977]; створення частотних термінологічних словників [А. Шпак, 1964]; опис та дослідження лексики різних галузей науки [І. Андреюк, 1990; Н. Гончарова, 2000; Л. Дубровіна, 1986; Т. Кірілова, 1998; М. Павлова, 1986]; переклад термінів, ітернаціоналізація термінів [В. Акуленко, 1972; Ю. Бельчинов, 1959; Ф. Циткіна, 1988]. Засновниками радянської термінологічної школи вважаються О. Ахманова, Р. Будагов, Г. Винокур, В. Даниленко, В. Лейчик, Д. Лотте, А. Реформатский. Термінознавство, яке сформувалося на базі лексикології, займається типологізацією термінів, проблемами їх упорядкування і створення, форми, змісту, функціонування і використання. Основна мета термінознавства полягає у вивченні особливостей і закономірностей розвитку термінології для вироблення рекомендацій по їх удосконаленню та найбільш ефективному використанню. Барсукова О.А. відмічає у своїй науковій праці той факт, що сам термін «термінологія» потребує впорядкування, так як він містить у собі три поняття: «система термінів певної галузі знань», «уся сукупність термінів мови», «наука, яка вивчає терміни». У своєму дослідженні з метою розмежування цих понять вона використовує терміни «термінологія», «термінолексика» та «термінознавство». Визначень понять «термін» і «терміносистема» існує багато. Хоча у цих визначеннях можна помітити багато спільного, практично кожний дослідник термінів і терміносистем пропонує свою дефініцію. Так, В.М. Прохорова визначає термін як «слово або словосполучення, що є назвою спеціального поняття деякої сфери виробництва, науки або мистецтва», а термінологію – як «систему термінів певної галузі науки, виробництва та мистецтва». Для Б.М. Головіна термін – це «слово або словосполучення, що має професійне значення, відображає та формує професійне поняття та застосовується у процесі пізнання, освоєння деякого кола об'єктів та відношень між ними – під кутом зору певної професії». На думку Н.В. Васильєвої, термін – це «слово або словосполучення, що позначає поняття спеціальної галузі знання чи діяльності». За О.С. Ахмановою, «термінологія будь-якої науки – це не просто список термінів, а семіологічна система, тобто вираження певної системи понять, яка у свою чергу віддзеркалює певний науковий світогляд». Таким чином, можна дефініціювати термін як мовну одиницю, що належить до науково-технічної або професійної сфери вживання та репрезентує її спеціальне поняття, виявляючи певну сукупність ознак та утворюючи терміносистему. Термін і терміносистема – настільки взаємопов'язані поняття, що одне без одного не існують (не можна уявити собі терміносистему, що складається з одного терміна, як не можна визначити будь-який термін, не звертаючись до характеру і типології всіх поняттєвих зв'язків, яких він набуває саме в терміносистемі). Традиційно вичленовуються два рівні термінологічних прошарків у терміносистемі – загальнонауковий та спеціальний. На нашу думку, це не зовсім виправдано. Сучасна наука має складну ієрархічну будову, так само складною будовою відзначаються і сучасні термінологічні системи. Тому треба вичленовувати, окрім загальнонаукової та спеціальної (вузькоспеціальної) термінології, щонайменше ще один рівень – рівень галузевої термінології. Тоді термінологічна сітка, до якої входить, наприклад, термінологія з кардіології, набуває такого вигляду: 1) загальнонаукова термінологія; 2) галузева термінологія медичних наук у цілому; 3) вузькоспеціальна медична термінологія з кардіології.

Можна припустити, що ця схема виявиться придатною і для інших галузей знань.

Зорій Н.І.

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ
МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЇ МЕДИКА**

*Кафедра психології та соціології
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»*

Аналіз професійної діяльності педагогів вищої школи дозволяє констатувати, що вони, крім освітньої, виховної і розвиваючої, виконують ще цілий ряд взаємопов'язаних функцій: пропедевтичну, реабілітаційну, орієнтаційну, компенсаторну, функцію соціалізації.

Реалізація пропедевтичної функції пов'язана із здійсненням педагогічної підтримки людини в освітньому процесі, направлена на становлення людини як індивідуальності і представляє процес спільного визначення з вихованцем його власних інтересів і шляхів подолання проблем, що заважають йому самостійно досягати бажаних результатів в різних сферах, шляхом вибору педагогом найбільш ефективних технологій з урахуванням індивідуальних можливостей вихованців і забезпечення їм дозованої педагогічної допомоги.

Реабілітаційна функція педагогів полягає у формуванні в студентів впевненості в своїх силах і можливостях за допомогою створення ситуацій успіху. У сфері реалізації пізнавальних інтересів особистості студента педагоги мають забезпечити вільний вибір різної значущої для студента діяльності.

Реабілітаційна функція забезпечується диференційним підходом до навчання і виховання, включенням вихованців в освітній процес як активних учасників взаємодії, зняття комплексу неповноцінності.

Орієнтаційна функція педагога полягає в тому, щоб сформувати перспективи особистісного та професійного розвитку студента в умовах соціальних змін.

Компенсаторна функція полягає в створенні можливостей для формування кожним студентом власних уявлень про себе і навколишній світ та здатність прийняття власного вибору.

Педагоги виконують також функцію соціального захисту дітей, визначаючи стартові можливості людини на ринку праці і професійної освіти.

Процес формування стану психологічної готовності є здійснення послідовних процедур та дій, які між собою взаємопов'язані:

- усвідомлення власних потреб, соціуму та суспільства;
  - усвідомлення мети виконання завдання, розв'язання якого приведе до задоволення потреби або досягнення поставленої мети;
  - усвідомлення та оцінка умов, в яких буде реалізовуватися завдання та актуалізація досвіду;
  - визначення на основі досвіду найбільш оптимальних та раціональних способів розв'язання завдання;
  - прогнозування прояву своїх інтелектуальних, емоційних, мотиваційних та вольових процесів, оцінювання співвідношення своїх можливостей, рівня домагань та необхідності досягнення певного результату;
  - мобілізація сил відповідно з умовами та поставленим завданням, направлення на успіх.
- Напрями дослідження школи (навчального закладу) як інституту соціалізації, яка представлена в психолого-педагогічній та соціально-психологічній літературі:
- вивчення особистості вчителя, викладача, його індивідуальних особливостей (Я-концепції, ідентичності, ціннісних орієнтацій тощо), характеру спілкування та взаємодії тощо;
  - вивчення психологічних і соціально-психологічних особливостей учнів, студентів (особливості пізнавальних процесів, а також індивідуально-типологічних властивостей особистості, рівень самооцінки тощо);
  - вивчення процесів взаємодії викладача та студента з точки зору ефективності в досягненні основних інституціональних цілей;
  - порівняльне вивчення ціннісних орієнтацій, освітніх установок та уявлень про систему освіти вчителя та учнів;
  - вивчення соціальної ефективності систем освіти.

Таким чином, важливим показником професіоналізму сучасного фахівця, в тому числі і у сфері медицини, є його психологічна готовність. Якщо б студент, який здобуває освіту у вищій школі усвідомив весь спектр знань, умінь та навичок майбутньої професійної діяльності, то в майбутньому в нього не виникло би проблем щодо формування професійної самоідентичності. В реальності вибір навчального закладу більшою частиною студентів обумовлений тільки одним – стати студентом і не суттєво якої спеціальності. В результаті в нашій країні найбільша кількість молодих людей, які бажають мати вищу освіту, але попит на кваліфікованих випускників зростає, оскільки їх є мізерна частка серед усіх невмотивованих професією випускників вишів. Психологічно готовий студент є суб'єктом своєї діяльності, який сам ставить мету та визначає шляхи її досягнення, несе відповідальність за реалізацію та вибір засобів досягнення.

Отже, студентство – це особливо соціальна категорія молоді, організована системою вищої освіти, що відрізняється високим інтелектуальним рівнем та соціальною активністю. Для студента є характерним професійна направленість на здобуття фахової освіти. Набуті знання, уміння та навички для студента є вкрай важливими, адже вони є засобами майбутньої професійної діяльності. Саме в студентські роки формуються такі якості як цілеспрямованість, наполегливість, самостійність, ініціативність, уміння володіти собою,

спостерігається удосконалення соціально-моральних мотивів поведінки, підвищується інтерес до моральних проблем – сенсу життя, обов'язку та відповідальності, любові, свободи та справедливості.

Лапа Г.М.

МОДЕЛЮВАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ОФТАЛЬМОЛОГІЧНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ

Кафедра іноземних мов

*Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»*

Серед проблем, до сьогодення недостатньо досліджених, значне місце посідає моделювання термінологічних одиниць (ТО) субмови медицини, зокрема ТО, до складу яких входить власна назва.

Концептуальне поле пропріальних термінологічних одиниць англійської субмови «Офтальмологія» за умови недостатньої систематизації і уніфікації потребує детального вивчення і у сегменті моделювання з урахуванням специфіки досліджуваного дискурсу.

Синтаксичний, морфологічний та семантичний способи моделювання досліджуваної проблеми, а також етимологічний аспект семантики англійської офтальмологічної спеціальної лексики є предметом розгляду.

Методи суцільної вибірки, описовий, кількісний, компонентний аналіз, семантичне моделювання були покладені до основи моделювання вище зазначеної субмови.

У результаті виокремлення корпусу медичної терміносистеми пропріальних номінативних одиниць англійської субмови «Офтальмологія» з тлумаченнями останніх, сприяло кращому розумінню їхніх формального і змістового форматів, дозволило представити моделі ТО з пропріативами.

Узагальнені моделі терміносистеми доповнюють і розширюють узус офтальмологічних термінів, вказують на тенденції, які характеризують шляхи термінотворення в досліджуваному лінгвістичному корпусі, спостерігається тенденція щодо зростання використання пропріальної лексики у складі термінологічних одиниць, різного виду скорочень та запозичених термінів.

Розширення видів моделювання ТО англійської терміносистеми «Офтальмологія» у ракурсі взаємодії пізнавальної та мовної картини світу набувають перспектив подальшого вивчення.

Формування англійської терміносистеми субмови «Офтальмологія» відбувається за рахунок утворення термінологічних словосполучень. В той же час спостерігається збільшення кількості термінологічних одиниць, до складу яких входить пропріальна лексика, яка номінує частини офтальмологічного апарату, операції, методи обстеження, прилади, інструментар, процедури, назви симптомів, захворювань. Достатньо великий корпус ТО з пропріативами можна спостерігати у англійській субмові «Хірургія ока», – технологічні процеси. Вони яскраво свідчать про специфіку офтальмологічної науки, як галузі медицини.

Серед термінів-епонімів нами зареєстровано явище синонімії (44 пари повних епонімів-синонімів), всі вони називають клінічні терміни.

Семантичні способи утворення термінів досліджуваної субмови не є характерними, що пояснюємо розповсюдженістю композитів, які уможливають повну номінацію явища, притаманного області офтальмології, але значущим є врахування етимологічного його аспекта, оскільки він допомагає виявити семантичний зв'язок терміна з поняттям, яке він означає.

Це, в свою чергу, є важливим для уніфікації кожного розділу офтальмологічної науки. Ця проблема сьогодні є пріоритетною у лінгвістичних дослідженнях мови для спеціальних потреб, вивчення внутрішньогалузевої і міжгалузевої термінології.

Ми поділяємо точку зору багатьох лінгвістів (Н.В. Новинської, Н.В. Подольської, А.В. Суперанської), які присвятили свої дослідження мотивованості у термінах-епонімах, ролі власного імені у формуванні сучасної термінології, про те, що пропріальна лексика входить до складу термінології на правах повноцінних номінативних одиниць, що вони є такими і їхнє застосування має перевагу перед деякими складними найменуваннями, а їх створення сприяє мовній інтернаціоналізації, несуть значну інформацію, спеціально спрямовану на розвиток конкретної галузі медичної науки.

В той же час ми беремо до уваги і недоліки термінологічних утворень епонімічного типу у англійській терміносистемі «Офтальмологія», пов'язаних з особливостями транслітерації.

Lekhkun G.V.

SYNDETON IN COMPOUND AND COMPLEX SENTENCES

Department of Foreign Languages

Higher State Educational Institution of Ukraine

«Bukovinian State Medical University»

Composite sentence is a sentence consisting of two or more simple sentences united into single entity by the sense and grammatical means.

Using composite sentences is a differentiating feature of literature. While speaking it is much easier to use simple sentences. In bookish style different syntactical constructions with their types of coordinating and subordinating connection are widely used. "Pure" compound sentences are rare because they do not express such amount of relations, like complex sentences do. Complex sentences are more convenient, because their subordinate clauses easily connect logical thoughts with a help of conjunctions and relative pronouns.

The stylistic appraisal of complex (compound) sentence in different styles is connected with a problem of criteria of the sentence's length. Long sentences (with numerous members) make their perception difficult. But in books fluent speech with many conjunctions gives readers clear imagination about what's going on, about the process.

Compound sentence is that consisting of two or more simple sentences which are syntactically equal parts of it. In compound sentence the clauses may be connected syndetically or asyndetically. There are distinguished the following types of coordination: 1) Copulative coordination expressed by the conjunctions *and, nor, neither...nor, not only...but (also)*. With a help of these conjunctions the statement expressed in one clause is simply added to that expressed in another. Copulative compound sentences are used when one needs to emphasize that the actions in simple sentences are simultaneous, or these actions have changed recently. 2) Disjunctive coordination expressed by the conjunctions *or, else, or else, either...or*, and the conjunctive adverb *otherwise*. In such clauses two meaningful connections are possible: the enumeration of facts and actions, which include each other; the enumeration of facts and actions which alternate. 3) Adversative coordination expressed by the conjunctions *but, while, whereas and conjunctive adverbs nevertheless, still, yet*. These are conjunctions and adverbs connecting two clauses, contrasting in meaning or comparing actions, emphasizing where these actions are different. 4) Causative-consecutive coordination expressed by the conjunctions *for, so, and conjunctive adverbs therefore, accordingly, consequently, hence*.

Therefore, so, consequently, hence, according introduce coordinate clauses denoting cause, consequent and result, reason. By these conjunctions one statement or fact is inferred or proved from another.

Copulative conjunctions express the most broad and abstract meaning in the coordinating connection. The main way to form simultaneous situations is to use in both clauses familiar forms of predicates (tense, aspect, voice). That is why different structural parts may be added to the sentence without breaking the very system of grammatical relations.

Complex sentence consists of a principal clause and one or more subordinate clauses. Clauses in complex sentences may be linked syndetically and asyndetically. A subordinate clause may follow, precede or interrupt the principal clause. A complex sentence may contain two or more homogeneous clauses coordinated with each other. The subordinate clause may be subordinated to the principal clause or to another subordinate clause. There are distinguished subordinate clauses of the first, second, third and so on degree of subordination. According to their grammatical function, subordinate clauses are divided into subject, predicative, attributive, object, and adverbial clauses.

The subject subordinate clause is connected with the principal by conjunctions *that, if, whether*; conjunctive pronouns *who, which, what, whoever, whatever*; conjunctive adverbs *where, when why*, or asyndetically.

The peculiarity of complex sentences with a *predicate clause* is that in the principal clause only a part of the predicate is found, i.e. a link verb, which together with a predicative clause form a compound nominal predicate. Predicate clause is joined to the principal by conjunctions *that, if, whether, as if*; connectives *who, which, what, when, how, why* or asyndetically.

The object clauses perform the function of an object to the predicate of the main clause by conjunctions *that, if, whether*; connective pronouns *who, which, what, whatever, whoever, whichever*; conjunctive adverbs *where, when, how, why*. An object clause may also refer to a non-finite form of the verb, to an adjective or to a word belonging to the part of speech which expresses state. They may be introduced by a preposition.

Attributive clauses serve as an attribute to a noun or pronoun in the principal clause. This noun is called antecedent of the clause. According to their meaning and the way they are connected they are divided into relative and appositive ones. Relative clauses are joined to the principal both asyndetically and syndetically; appositive only syndetically. They are introduced by relative pronouns *who, whose, which, that, as*; relative adverbs *where, when; conjunctions that, whether, how, why*.

Adverbial clauses perform the function of adverbial modifiers. They modify a verb, an adjective or an adverb in the principal clause. According to the meaning there are distinguished several kinds of adverbial subordinate clauses: a) *of time: when, while, whenever, as, till, untill, as soon as, as long as, since, after, before, now, that*; b) *of place: where, wherever*; c) *of cause/reason: as, because, since, for fear that, on the ground that, for the reason that*; d) *of purpose: that, in order that, so that, lest*; e) *of condition: if, unless, suppose, in case, on condition that, provided*; f) *of concession: though, although, no matter how, however, whoever, whatever, whichever, notwithstanding, in spite of the fact that*; g) *of result: so that*. Such clauses have an additional meaning of degree. h) *of manner: as*. The idea of comparison is implied. i) *of comparison: than, as, as...as, not so... as, as if, as though*.

Любіна Л. А.

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВМНЗ

Кафедра психології та соціології

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет»

Формування професійної компетентності майбутнього фахівця – є однією з актуальних проблем сучасної медичної освіти. Основи розвитку цієї інтегральної характеристики спеціаліста закладаються під час навчання у вищому навчальному закладі, оскільки саме тут відбувається інтенсивний цілеспрямований розвиток особистості майбутнього лікаря, становлення його професійної свідомості.

Відповідно, результатом діяльності сучасного вищого медичного навчального закладу повинен стати компетентний лікар, який володіє необхідним набором соціально значущих і професійно важливих